

مدیریت جدید حوزه و سیاستهای علمی-اداری آینده

سخت و طاقتفرسای بزرگوارانی که در گذشته به این مهم اشتغال داشته‌اند، صمیمانه قدردانی کنیم. زیرا بخوبی مشکلات و نابسامانیها و موانع کار را درک کرده و به دلسوزی آقایان محترم واقفیم. ثانیاً پذیرفتن این مسؤولیت بزرگ را به اساتید و بزرگواران جدید تبریک می‌گوییم و از خداوند بزرگ و حضرت ولی عصر-عج- توفیق آنان را می‌طلبیم و از سر همکاری در آغاز راه، به نکاتی که در توفیق بیشتر این شورا مؤثر خواهد افتاد، می‌پردازیم.

۱- تدبیر ایجاب می‌کند که شورای جدید با دقت و حوصله، عملکرد مدیریت گذشته را ارزیابی کند و مشکلات و علت عدم موفقیت برخی از برنامه‌ها را شناسایی نماید تا در آینده خود دچار مشکلات حل نشده گذشته نگردد.

۲- در جلسه معارفه، برنامه مشخصی از طرف شورای جدید و یا مدیر ارائه نگردید؛ هر چند رسم چنین جلساتی این است و خیل عظیم طلاب و فضلا نیز به این امید گرد هم آمده بودند. شایسته است مدیریت جدید ضمن برگزاری جلساتی مرتب، برنامه‌های خود را ارائه نماید تا ضمن توجیه و آماده‌سازی زمینه‌ها، نظریات دیگران را در این گونه موارد دریافت دارد.

۳- ضرورت برگزاری سمینارها و جلسات ممتد کارشناسی و محدودتر از مجامع عمومی، روشتر از آن است که نیازی به تاکید داشته باشد. زیرا مسؤولیتی که این جمع پذیرفته است، بسیار سنگین و دشوارتر از توان تعدادی انگشت شمار است. موانع و مشکلات بیشتر از آن است که تصور شود نیازی به مشورت و رایزنی و برنامه‌ریزی نیست.

۴- تلاش شود مدیریت جدید چون پدری مهربان و دلسوز،

سخن از «اصلاح» سازمان و مدیریت حوزه، دیر زمانی است که به زبان، قلم و اندیشه حوزویان رفته و مدتی است که اذهان همگان به آن معطوف شده است. در این میان، گویا این نکته مورد اتفاق است که برخی از وظایف حوزه‌ها بر جای مانده و با همین نیروی موجود اگر بدرستی از آن بهره‌گیری شود، بسیار فراتر از آنچه اکنون شاهد بازدهی حوزه هستیم، حوزه‌ها بازدهی خواهند داشت. توجه به همین نکته ضرورت وجود مدیریتی کارآمد، شایسته و با برنامه را ضرور می‌نماید.

پس از انقلاب اسلامی و در پی ایفای صحیح و سازمان یافته تر نقش روحانیت در جامعه، دلسوزان و بزرگوارانی تحت عنوان «شورای مدیریت حوزه» به این مهم همت گماشتند و تلاش نمودند و دل سوختند- که اجرشان محفوظ باد. تا اینکه چندی پیش، به دلایلی- که بحثی جدا می‌طلبد- ضرورت تحوّل در این شورا مطرح گردید و پس از بحثها و نشستهایی در هفتم آبان ماه سال جاری، شورای جدیدی تحت نام شورای عالی مدیریت حوزه از طرف دو مرجع بزرگوار حوزه و مقام معظم رهبری و با تدبیر و تلاش جامعه محترم مدرسین منصوب گردیدند.

در بررسی ساختار این دو شورا نکات ذیل قابل توجه است: ۱- این شورا از نظر تعداد افراد با گذشته تقریباً تفاوتی ندارد. ۲- شکل انتخاب همانند گذشته است. ۳- اعضای آن چون گذشته افراد سرشناس و برای حوزویان کاملاً آشنا هستند. ۴- ترکیب گذشته افرادی را شامل می‌شد که بالاتفاق مشغله‌ای غیر از کار حوزوی نداشتند ولی در ترکیب جدید برخی از آنان مسؤولیت برون حوزوی نیز دارند. ۵- در شورای جدید فردی به عنوان «مدیر اجرایی» حوزه منصوب گردیده و در گذشته وجود نداشته است. ۶- هیچکدام از اعضای یا سابقه در مدیریت گذشته، در شورای جدید حضور ندارند و تمامی بزرگواران شورای عالی مدیریت به تازگی به این مسؤولیت پرداخته‌اند.

شایسته می‌دانیم در این سخن کوتاه، ابتدا از زحمات

آن را دو چندان می کند. اختلاف افکار، آراء و سلاطین در حوزه، آشکارتر است که به آن اشاره شود و لذا باید تصمیمات و برنامه های مدیریت از اعمال سلاطین شخصی و تحمیل عقیده بپرهیزد.

۹- حوزه باید بستری برای رشد و شکوفایی استعدادهای نهفته طلاب و فضلا باشد و محیطی سالم برای ارائه اندیشه، و نقد و تحلیل و بررسی هر آنچه به دین و شریعت مربوط است. رسالتها و وظایف حوزه ایجاب می کند برای آماده شدن در قبال خطرات و تجهیز علمی، جدیدترین شبهات، بلکه شبهات محتمل در آینده، در مجامع و محافل حوزوی طرح شود و مورد بررسی و بحث قرار گیرد. زیرا اگر حوزه، محیطی علمی، آرام و مطمئن برای ارائه این گونه نظریات فراهم نیآورد، مطمئناً این گونه شبهات قبل از آنکه مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار گیرد، مستقیماً وارد جامعه دینی خواهد شد و مشکلات سختی را فراروی پرچمداران دفاع از شریعت قرار خواهد داد. پیداست که مدیریت می تواند نقش مهمی در ایجاد فضای علمی و منطقی حوزه ایفا نماید. (ما در آینده درباره این موضوع بیشتر سخن خواهیم گفت، ان شاء الله.)

۱۰- شایسته است مدیریت جدید در آغاز به موضوعات و زمینه هایی بپردازد که کمتر به آن پرداخته شده و کسی عهده دار آنها نشده است. مخصوصاً مواردی که نقش بیشتر در بهسازی امور طلاب و حوزه دارد. زیرا کارهای بزمین مانده بسیار است که زمان و نیروی زیادی می طلبد. رفتن به طرف دخالت در کارهای در دست اجرا که به گونه ای در راستای وظایف حوزه است، تنها نتیجه آن ایجاد حساسیت و مقاومت است و احتمالاً خرابتر شدن آنها. در آغاز کار بهتر آن است برای ایجاد زمینه های پذیرش مدیریت با دقت تمام به موارد و موضوعاتی پرداخت که کمتر مورد مقاومت منفی قرار می گیرد.

در گفتارهایی دیگر به کاستیها و بایسته های حوزه خواهیم پرداخت و هر آنچه را در بهسازی امور حوزه مفید بدانیم، ارائه خواهیم نمود و امیدواریم متولیان مدیریت به آن بنگرند و هر آنچه را مصلحت و مفید می دانند، مورد توجه قرار دهند.

تمامی حوزه را دربر گیرد و چنین تصور نشود که به گروه و یا جناح خاصی تعلق دارد و یا چنین تلقی شود که در پی تحمیل برخی از نظریات سلیقه ای خویش است.

۵- روحیه و ذهنیت حوزویان طی سالیان دراز به مسائلی خور گرفته است و از این رو عادهای گذشته در قبال برخی از تصمیمات مقاومت می کند. شایسته است در ابتدای راه-با توجه به ذهنیتها و روحیات- برنامه ریزیها بیشتر در جهت رفع کاستیهایی که محدودیت آفرین نباشد، قرار گیرد. زیرا اگر از آغاز، برنامه ها بر ایجاد محدودیتهای جدید و یا فشارهای منفی استوار شود، مقاومتی سختی را فراروی مجریان قرار خواهد داد.

۶- شایسته است مدیریت جدید برای تمامی حوزویان، اعم از مراجع، اساتید، فضلا و طلاب، احترام لازم را قائل شود و برنامه هایی را که جنبه تحکم و الزام و یا احتمالاً تحقیر در آن مشاهده می شود، هیچگاه در دستور کار خویش قرار ندهد. گفتن ندارد که در حوزه هر برنامه ای که تحکم، چاشنی آن باشد، محکوم به شکست است و این مطلب حتی در مدیریتهای ساده نیز قابل پیش بینی است. حوزویان عادت نکرده اند به زور چیزی را بپذیرند. اعضای محترم شورا، خاصه مدیر محترم آن، تلاش نمایند خود را چون خدمتگزاری برای عموم حوزویان معرفی کنند و تواضع، وسیله ای است برای پیشبرد اهدافی که به منظور تحقق آن منصوب گردیده اند. مدیریتی در حوزه موفق است که در دل حوزویان جای گیرد و دلها را تسخیر کند و از هر گونه شدت بپرهیزد.

۷- دورنگری و جامع اندیشی، از مسائل بنیادی در هر مدیریت کارآمد است. چنین نشود که مشکلات مقطعی و یا ارائه و اجرای برنامه های زودگذر و مسکن، شورا را از برنامه ریزیهای دراز مدت و جامع باز دارد. مشکلات و مسائل حساس امروز حوزه، بحثی است و مسائل آینده، موضوع دیگری است و هر کدام اصول و برنامه ریزی خاصی را می طلبد.

۸- بازاندیشی و سعه صدر از لوازم اولیه یک مدیریت موفق است و به فرموده امیرالمؤمنین: آله الریاسة سعة الصدر. و آنگاه که مدیریت شامل جمع عظیم علمی و آموزشی شود، ضرورت